

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

Հայրենիք չորեքշաբթի եւ շաբաթ օրերը կը հրատարակուի : Տարեկան բաժան որդագինն է Պոլսոյ համար երեք , իսկ գաւառաց համար երեք ու կես արծաթ մեծիտ կանխիկ : Ծանուցման տողը երկուս դրուշ է :

Խմբագրութեան ուղղելու համակ եւս չը տրուիր : Լրագրոյս վերաբերեալ ո եւ է գիր պետք է ուղղել առ Տէր-Խմբագիր Մ. Յ. Մելիքեան Րիզա փաշա խան քիւ Յ :

ԹԻԻ 578 ՏԱՐԻ Ժ.

ՇԱԲԱԹ

1879 ԴԵՏԿԵՄԲԵՐ 8

ԱԶԳԱՅԻՆ

Կալուածական վկայագրոց խնդրոյն համար Ազգ. Պատրիարքարանի եւ Բ. Դրան միջև բանակցութիւնը կը շարունակեն դեռ :

Հինգշաբթի իրիկուն Բ. Դրանէն Պատրիարքարան ղրկուած գիր մը կը ծանուցանէ թէ տաճկական թաղերու մէջ գտնուած կալուածոց համար իմասնեւուն կնիքն անհրաժեշտ է , որով ձեռք մը ներքև ըսել կուզէ թէ բոլոր վկայագիրք պէտք է կնքեալ լինին իմասնեւուն , վասն զի Պոլսոյ մէջ քրիստոնէից անսւամբ թաղ բնաւ չկայ եւ ամէնքն ալ տաճկական անսւամբ մկրտեալ են :

Քաղ. Ժողովը սոյն գրոյն վրայ որոշեց Քալուած քէհեասին Յունաց Ս. Պատրիարքին ղրկել , անոր հետ բանակցելու եւ համախորհուրդ գործելու համար ընդ Բ. Դրան : Վասն զի ցաւալի է ըսել որ Յունաց Պատրիարքարանը թոյլ կը տայ եղեր որ իմասնեւուն կնքեն իւր վկայականը :

Ֆրանսիացի վանահայր Գեր. Նիկողոս եպիսկոպոս յառաջիկայ չորեքշաբթի օր 25 յոռն իւր հայրենիքը կուղևորի :

Մայրաքաղաքս պանդխտող Սեբաստացի խումբ մը ազգայինը ասկէ գրեթէ մէկ տարի առաջ Բ. Դրան աղերսագիր մը տալով Սեբաստիոյ կեդրոնական ուսումնարանի մը համար 4500 կանգնոյ գետին մը խնդրած էին կառավարութեանէն : Նոյն ատենի Մեծ Եպարքոսը Սեբաստացի ազգայնոց սոյն խնդիրը հաճութեամբ ընդունելով , Հասարակաց կրթութեան նախարարին յղած էր ի տընորէնութիւն : սա ալ Սեբաստիոյ կուսակալին յանձնարարած էր հարկ եղածին ի գործ դնել , մէկ տարուան միջոցին մէջ բաւական ջանքեր լինելով եւ այս անգամ վսեմ , հիւպատոսին միջնորդութիւնն ալ վրայ հասնելով վերջին սուրհանդակաւ գոհութեամբ իմացանք որ վսեմ . կուսակալը 4500 կանգնոյ գետին մը հաճեւ է Ազգին նուիրել ուսումնարան մը կառուցանելու համար :

Կը մնայ այժմ Սեբաստիոյ կարող եւ հարուստ ազգայնոց դրամական օժանդակութեամբ յիշեալ վարժարանին կառուցմանը ձեռնարկել ժամ առաջ եւ կառավարութեանէն շնորհեալ գետինն արդիւնաւորել :

Մեք հաւաստի եմք որ ուսումնասէր

Սեբաստացիք որք ներկայ քաղաքական աշխարհին մէջ մեծ կարեւորութիւն ստացող գաւառի մը մէջ կապրին բարեբաղբար , իրենց ազգասիրութեան եւ հայրենասիրութեան նոր փորձ մ'ալ կուտան յօգուտ իրենց մանկուոյն եւ ի պատիւ ընդհանուր ազգին :

Այս առթիւ քանի մը տեղեկութիւններ ալ Սենեքերիմեան ընկերութեան մասին քաղած եմք , զորս հետզհետէ պիտի հրատարակեմք :

Ս. Երուսաղէմէն մեզ գրուած նամակ մը վսեմ . Ստեփան փաշայի մասին հետեւալ տեղեկութիւնները կուտայ մեզ :

« Երբ վսեմ . Ստեփան փաշա ի Յուպէ հասաւ , Սահակ եպիսկոպոս լուսարարպետ եւ վահան վարդապետ Ստեփանապետ Ընդհանուր Ժողովոյ միաբանութեան նաւէն դիմաւորելով առաջնորդեցին ի քաղաքն ուր կուսակալի տեղակալն (Դաւիթապետ) պատուով ընդունեց զՍտեփան փաշա : Քանի մը ժամ Յուպէի վանքը հանդստանալէն եւ քաղաքական ու քաղաքավարական այցելութիւններ եւ փոխադարձները կատարելէ ետքը ճամբայ ելան եւ երկու ժամէն հասան ի Ռէմլէ , ուր գիշերը վանքն անցուցին : Հոս ալ քաղաքապետի կողմանէ պատուաւոր ընդունելութիւն եւ տեղոյն ամբողջ օտարազգի Ժողովրդեան կողմէն համակրական ցոյցեր տեղի ունեցան : Հետեւեալ առտու յուղի անկան եւ իրիկուն գէմ Ս. Երուսաղէմ հասան . մէկ ժամ ասդին կուսակալին կողմէն պաշտօնաւորք , զինուորական սպայք , ամէն ազգաց եւ հիւպատոսաց ոմանց ներկայացուցիչք հեծեալուր եւ հետեւակ զօրաց խումբեր դիմաւորեցին զն . վսեմութիւնը ի Բալճնիա եւ անտի փառաւոր նժոյգ մը հեծեալ ամենազգի մեծամեծաց ընկերակցութեամբ եւ անհամար բաղմութեամբ Ժողովրդեան մոտն ի Ս. քաղաքն : Նախ ժառանգաւորաց դպրոցի աշակերտք եւ ետքը վանքին աւելի մօտ Միաբանական խումբը երգօք եւ օրհնութեամբ առաջնորդեցին զինքը ի վանս Սրբոց Յակովբեանց . Ս. Պատրիարքն ջերմ համակրութեամբ ընդունեց եւ անմիջապէս տաճարը երկրպագութեան երթալով աղօթելին եւ պատրաստեալ օթեան իջնելով հանդստացան :

« Երէկ նոյ . 13 Պայրամի առթիւ կուսակալին շնորհաւորութեան դնաց Ստեփան փաշա եւ զինուորական նուագաժու-

ներով եւ չքեղ հանդիսով ընդունելութիւն դատա :

« Այսօր Հիւպատոսներն սկսան այցելութեան գալ Ն . վսեմութեան :

« Այսօր սկսաւ Ստեփան փաշա իւր պաշտօնին եւ Տ. Ներսէս Ս. Պատրիարքին դրեց առաջին թիւ իւր պաշտօնաձեւն նաւակը :

« Յաջողութիւն կը մաթեմք » :

Պաղտատէն

. . . Խմբագիր :

1879 Օգոստ. 1 ին երեքշաբթի օրը կատարուեցաւ Պաղտատու Հայոց Թարգմանչաց վարժարանին պարգևաբաշխութեան հանդէսը : Արդէն քանի օրերէ ի վեր հարկ եղած պատրաստութիւնք կը տեսնուէին ճառեր սերտելով , երգերով վարժուելով եւ վարժարանը զարգարելով դրօշակներով եւ նարնջենիի ոստերով : Վերջապէս հասաւ երեքշաբթի պարգևաբաշխութեան յատկացեալ օրը . աշակերտները առաւօտուն դեռ արեւը չի ծագած իրենց համազգեստները հագած եւ թեւերուն վրայ կրելով իրենց կարգին աստիճանը ցոյց տուող ժապաւէնները հագուեցան վարժարանին սրահը , նուագաժու զինուորները զորս զօրաց ընդհ. հրամանատարը զրկած էր , քիչ մը ետքը եկան եւ անմիջապէս ամբել սկսան : Հանդէսի սկզբնաւորութեան ժամուն հրաւիրեալները սկսան գալ իրենց ցոյց տընուած տեղերը բաղմիլ . երթալով բաղմութիւնը կուսակալին եւ իւր հասնէր մինչև 400 , այնպէս որ վարժարանին սրահին մէջ տեղ մը պարապ չի մնաց , այս միջոցին լուր տրուեցաւ թէ Միւշիքը կուգայ . բաղմութեան մէկ մասը զայն դիմաւորելու դնաց Առաջնորդ Ս. Հօր , վարժարանին հոգաբարձուաց , ուսումնապետի եւ վարժարանին պաշտօնէից հետ : Աշակերտք անմիջապէս դէն ետք երգեցին եւ նուագաժուք խիստ վառվռուուն եղանակ մը , վարժարանին խումբն բաղմութիւնը յոտնկայս պատուեցին ըզհրամանատարն որ եկաւ անցաւ իրեն սահմանեալ տեղը . հազիւ տասն վարկեան անցած էր , վսեմ . կուսակալի գալուստը ծանուցուեցաւ որ նոյնանման ընդունելութեամբ հիւրնկալուեցաւ եւ բաղմութեան թիւը մինչև հինգ հարիւրի հասաւ , թող վարժարանին բակը կեցողները որոնք չափ չունէին : Պարգևաբաշխութիւնը սկսաւ ուսումնապետ Միհրան էֆ . Հ . Սըվաճեանի ատենախօսութեամբ , որ յայտնեց Հայոց վարժարանին եր-

ըորդ տարւոյ պարզեցան թիւերը, աշակերտաց քննութեանց մէջ տրուած քաջ պատասխանները, ստացած թիւերը, քննիչներու անունը և անոնց տրուած անկեղծ վկայութիւնները: Աշակերտներէն առաջին անգամ Միսաք մահտեսի խաչիկեան Տրդատայ պատմութիւնը ըրաւ հայերէն լեզուաւ: Ներսէս Կիրակոսեան ֆրանսերէն դաս կարդաց թուրքերէնի թարգմանելով: Յակոբ Գալուստեան անգղիերէն կարդաց արապերէնի թարգմանելով: Յարութիւն Անտոնեան արապերէն քերականութեան դաս արտասանեց և սկսան ճառերը, հայերէն վարդան մահտեսի Աւետիսեան, ֆրանսերէն Գրիգոր Գէորգեան, արապերէն Դաւիթ Էֆէնտին, թուրքերէն խաչիկ Յարութիւնեան, անգղիերէն Քերովբէ Սէթեան և պարսկերէն Աղէքսանդր Մեսրոպեան: Ասոնցմէ վերջը պարզեցին թուրքերէնը արժանաւորապէս վարձատրելէն ետքը Մաղաքիա Սրբազան Առաջնորդի թուրքերէն վերջաբանին ատենը, աշակերտները սրահին արևմտեան կողմը ուղիղ գծի վրայ կարդալ շարունակով կը սպասէին վալիին և միւշիւրին մեկնելու վերջին բարեւ տալու: Որոնք երբոր երևցան՝ աշակերտք Փառնահլէ Եփ Եփ Եփ աղաղակն արձակեցին միաձայն և անմիջապէս վերջն էլ «Եփ Եփ Եփ» և «մնացես բարեան» հնչեցուցին: Վալիին և միւշիւրին մեկնելէն յետոյ ժողովրդեան մէկ մասն ալ մեկնեցաւ: Իսկ մնացեալներուն համար նուագածութիւնը շարունակեց գրեթէ երկու ժամու չափ, ուրկից յետոյ թէ նուագածութիւնը և թէ բազմութիւնը մեկնեցաւ նոյն օրուայ հանդիսի քաղցր յիշատակը իրեն հետ տանելով:

Մնամ Զերդ
Ներսէս Կիրակոս Առաջնորդ
1871 Նաւասարդ 16
Պաղատա

Բաղէշէն մեզ գրուած նամակի մը մէջ ալ հետեւեալ տողերը կը կարդամք.

«Նախորդ նամակաւ Զեղ նկարագրած էի մանկամարդ հարսի մը առեւանգութիւնը որ իւր հարստահարաց ձեռքէն փախչելով, իւր ծնողաց խնդրանքով խաչմանուկեան մեծ Աւետիս Էֆէնտի տունն ապաստանեցաւ: զի ոչ ոք կը համարձակէր իւր տունն ընդունել զայն երկիւղէն:

«Այս անձը որուն գէմ ժամանակին ոմանք յարձակումներ ըրին յանրաւի, վեհանձն և ազդեցութեան տէր անձ մ'է քաղաքիս մէջ. աղգային կենսական խնդրոց և քիւրաբերու առեւանգութեան և զանազան բռնաբարութեանց դէպքերու մէջ իւր անձնութեան փորձերը ցուցած է բազմիցս. և ինչ որ գրած են ժամանակին այս անձին գէմ, սուտ և զրպարտութիւնք են, զի ասոնք իրենց խղճովը չեն գրած, այլ աղգային երկպառակութեանց պատճառաւ ասկէ անկէ թելադրեալ գրած են:

«Կոյր տգիտութիւնը որ մեր ազգին

տան մեծ վնասներ հասուցած է, հոս ալ իւր հարուածները տուած է, և զարմանալին այն է որ այս անձին վրայ յարձակողը շատ անգամ անոր բարիքները վայելած են և նա վեհանձնաբար ներած է: Ուստի մեր հայրենակիցք պէտք է ճանչեն այս մարդուն յարգը, զի անոր քաղաքիս մէջ ներկայութիւնը մեծ օգուտ է իրենց. ինչպէս առեւանգեալ հարսի խնդրոյն մէջ ալ երեցաւ. և ինչ պիտի ըլլար արդեօք թշուառ հարսին վիճակը, եթէ Աւետիս Էֆ. մերժէր զայն յիւր տուն պատսպարել, որով նորատի կնոջ մը կեանքը փրկեց» . . .

Ա. Զ. Դ.

Ըստ որոշման վերջին ժողովոյ, Արուեստասէր ընկերութիւնը նիստ ունի յառաջիկայ կիւրակէ դեկտ. 9 Օրթագիւղ Ս. Թարգմանչաց վարժարան, ժամ 7ին:

Կը հրաւիրուին ազնիւ ընկերք որ իրենց ընկերական պարտականութիւնը կատարել փութան:

Ընդհանուր ժողովոյ

Ատենադպիր

Ատենապետ

Յ. Յ. Պարոնէան

Մ. Թոքմաշեան

1879 դեկտ. 5

Ա. Զ. Դ.

Հայերէն և Գաղղիերէն լեզուաց հրմուտ մէկը կը խնդրուի Պարսկաստանի Դավթէժ քաղաքին մէջ դասախօսելու համար:

Նոյնպէս Հայերէնի և ձեռագործի տեղեկութիւն ունեցող վարժուհի մը յիշեալ քաղաքին համար: Շատ յարմար կը լինի եթէ երկու դասախօսք այր և կին լինին:

Ուղղը պէտք է դիմէ Ֆիլճանճըլար եօդուշու թիւ 33, Պղնձի վաճառական Ֆէնէրճեան Յովակիմ Էֆէնտիի վաճառատունը:

ՈՒՆԻՒԱ

Թան գաղ. լրագրոյն Կ. Պօլսոյ թըղթակիցը Ունիոյ գործոցը և երկրին ու բնակչացը վրայ հետեւեալ կարևոր տեղեկութիւնները կը գրէ իւր թերթին դեկտ. 5 թուոյն մէջ:

«Ինձ հասած տեղեկութեանց նայելով, կըսէ, յուսալի է թէ Զէյթունի կարևոր խնդիրը խաղաղական և դոհացուցիչ լուծում մ'ըստանայ, որոյ համար քիչ մը ընդարձակօրէն կուղեմ գրել այս անգամ:

«Զէյթուն կոչուած երկիրը՝ իր այս անունն բաղմաթիւ ձիթենիներէն (արաբերէն շէթ-էն բառէն) առած է, զորս ձէնօվացիք տնկեցին Կիլիկիոյ մէջ, և որք տակաւին կը տեսնուին գրեթէ վայրի վիճակի մէջ: Վարչական բաժանման մասին՝ Զէյթուն Հայէպի գաւառին և Մարաշի վիճակին միջև, Տաւրոսի դժուարամատոյց մէկ մասին մէջ կը գրտնուի, իւր սահմաններն են Հիւսիսէն ու Հարաւէն՝ անմատչելի լեռանց բարձունք, որը զանի կը զատեն Եիւրիւքներու ցեղերուն արօտի երկիրներէն, արևելքէն՝ ձէյհան գետին ընթացքը, արևմուտքէն՝

ալ Քօղան օղլու ըսուած Թիւրքմէններուն սեպհական երկիրները: Թիւրքմէններն և Զէյթունցիք միշտ անկախ եղած են և միշտ այսպէս շարունակած են հին աւանդութիւնը, զի Հռովմայեցիք չկըրցան երբէք նուաճել դժուարամատոյց և փոքրաթիւ իսկ պատերազմիկ ժողովրդոց բնակած այդ երկիրը:

«Կը յիշէք թերևս թէ անցեալ տարի Թիւրքմէնք (Գօղանցիք) անկախութիւն հրատարակեցին, Գօղանցի Խօճա Մուսթաֆա անուն անձ մը, որոյ օսմ. խորհրդարանին անգամ եղած ատենը առիթ ունեցայ կերպարանքը նկարագրելու, բաւական գործօն դեր մը կատարեց սոյն ապստամբութեանը մէջ: Միւշիւր Իզդէթ փաշա երկիրը մտաւ, և այսօր Գօղանցի Թիւրքմէններն աւելի անուանական քան թէ իրական կերպիւ հնազանդած են:

«Գալով Զէյթունցոց, ասոնք սերունդն և բեկորքն են այն թագաւորութեանը հայ ժողովուրդին, զոր Գազիկ Բ. ի մօտաւոր ազգական և տառապանացը բաղդակիցը հիմնեց 1080ին: Գազիկ, Հայոց վերջին թագաւորը սպաննուեցաւ 1079ին յունացմէ, որը զանի Կեսարիոյ մօտը՝ Կալիստրէի ամրոցը խաբելով բերեր էին: Ռուբէն Տաւրոսի լեռանց մէջ փախաւ ապաստանեցաւ, ուր արդէն հաղարաւոր հայեր կային: Այս ժողովրդեան կեդրոնը շատ չանցած՝ մեծապէս բազմացաւ իրենց ազգակիցներովը, որք թողով Տաճիկներէն գրաւեալ իրենց երկիրներն հետզհետէ հոն կը դիմէին: Ռուբէն զինուորական կազմակերպութիւն մը տալով այդ ժողովրդեան, կրցաւ յոյներն արտաքսել և Կիլիկիոյ մէջ հաստատել իր իշխանութիւնը: Իւր որդին, Կոստանդին Ա. որ իրեն յաջորդեց, միացաւ Խաչակրաց հետ և ասոնցմէ Մարգիդ տիտղոնն ստացաւ:

«Ռուբինեանց հարստութիւնը շարունակ ստիպուեցաւ մաքառելու յունաց և Եգիպտոսի մահմետական Սուլթանաց դէմ: Տիրեց Կիլիկիոյ մէջ մինչև 1375. այս թուականին Կիլիկիոյ թագաւորն էր Լևոն Զ. Լուսինեան, Եգիպտացիք անդադար կը շարունակէին արշաւանքնին յիշեալ երկրին մէջ, որն որ սոյն անընդհատ պատերազմներէն աւերել և անմարդացել էր: Լևոն Զ. ասոնց դէմ ինն ամիս պաշարման դիմացաւ Կապանի ամրոցին մէջ. իսկ, սովէ տանջուելով, հարկադրուեցաւ անձնատուր լինելու և Եգիպտոս տարուեցաւ, ուր իրրե գերի կեցաւ բանտարկեալ մինչև 1382:

«Քասթիլի Յովհ. թագաւորին վեհանձնն օգնութեամբը Լևոն Զ. բանտէն ելաւ և Սպանիա գնաց իւր ազատիչէն շընորհակալ ըլլալու. Յովհ. թագաւորը Մատրիտի և ուրիշ տեղեաց տիրական իշխանութիւնն ընծայեց նմա, Պ. Վիկթօր Լանկլօս կը հրատարակէ այն առանձնաշնորհման պատճէնը, զոր տուաւ Լևոն Զ. 1389ին՝ Մատրիտի քաղաքին բնակչացը, ի խնդրոյ նոյա: Ութն տարի վարեց իւր այդ տիրական իշխանութիւնը, որն որ իւր ողջութեանը նորէն

Գասթրիկի գահուն վերադարձաւ, ըստ խնդրանաց Մատրիտցուց:

«Լեոն Զ. ապա փարիզ գնաց, և իւր մահուանը թաղուեցաւ Կեղեւտինեանց եկեղեցւոյն մէջ: Իւր գերեզմանը վերջին փոքր-Օգոստինեանց թանգարանը փոխադրուեցաւ, և այժմ կը գտնուի Սէն-Տընիի արքայական դամբարանին մէջ:

«Ժիւլէնալ տէղ իւրսէն կը յիշատակէ իր գործոյն մէջ Հայաստանի վերջին թագաւորը, որոյ վրայօք հետեւեալ կերպիւ կը խօսի:

«Հայաստանի թագաւորը, կըսէ, որ երկար ատեն Գաղղիա կեցած էր, տէր իշխան բարեմոյն և բարեկենցաղ, պարկեշտ և կաթօլիկ, փոխեցաւ յաստեացս եղաւ ի գերեզմանի սպիտակ հանդերձս զգեցեալ: Իւր թաղման ներկայ գըտնուեցան տեարք և իշխանք, և ամբոխ ժողովրդեան: Հարուստ էր նա յինչս, զի երբեք եկաւ մեծ հարստութիւն բերաւ, զորս չորս մասի բաժնեց, մին տըռաւ իւր ունեցած անհարադատ մէկ որդւոյն, երկրորդը՝ մուրացկան և աղքատաց, երրորդը իւր աղգականաց և ծառայիցը, չորրորդն ալ իւր օթեանին տիրոջը և վերակացուացը: Յոյժ հաճելի եղած էր իւր բարեօք կենցաղոյն և պարկեշտ տեսակցութեանը համար:»

«Այսօր, կը շարունակէ թանի թղթակիցը, Կիլիկիոյ Հայոց հին թագաւորութենէն միակ մնացածն է՝ Զէյթունի այդ համեստ և փոքրիկ երկիրը: Իւր բնակիչներն հուժկու և կորովի լեռնականներ են, կարի իսկ նախանձախնդիր իրենց անկախութեանը և ամենքն ալ զէնք գործածելու վարժ: Զէյթուն վեց դաշնակցեալ վիճակաց բաժանեալ կաղմակերպութիւն մը ունի, որոյ գլխաւորներն վարիչ խորհուրդ մը կազմեն Գրիգոր Վ. Աբարդեան արքեպիսկոպոսին (առաջնորդին ըսել կուզէ) նախագահութեանը տակ:

«Զէյթունցիք միշտ պաշտպանած են իրենց անկախութիւնը, գլխաւորաբար 1863ին, յորում քաջապանձ հանդիսացան չարաչար կոտորելով ու պարտելով Ազիզ բաշայն և իւր արշաւող զորաբանակը, իրենց թուով քիչընթեանը հակառակ: Այս փառաւոր յաղթութեանը օրը, օգոստ. 15, նշանաւոր մընացած է բոլոր այդ կողմանց մէջ: Ազիզ փաշա յաղթանակաւ յառաջ կը քալէր Զէյթուն քաղքին վրայ, երեք դունդանկանոն, կանոնաւոր և ռմբաձիգ զօրօք, Զէյթունցիք ժայռերու մէջ ապաստանած՝ և արձակած հարուածներն պարապը չանցնելով, յարձակողներէն մեծ մաս մը յերկիր տապալեցին, յետոյ պահ մը զօրաց վարանումէն օգուտ քաղելով խոյացան վրանին և թնդանօթներն ու բանակաւայրը գրաւեցին: Ազիզ փաշա իւր զօրաց փոխտեսան հետեւելու ստիպուեցաւ: Այն ատեն Եւրոպա միջամտեց և ազատեց Զէյթունցիներն կեդրոնական կառավարութեան վրէժխնդրութենէն:

«Անցեալ տարի կռիւն նորէն սկսաւ, տուրքի մը պատճառաւ, զորոյ վճարում մը կը պահանջէր կառավարութիւնը, ինչպէս նաև Զէյթունցուց դէմ Գայմադամին ըրած անիրաւութեանցն ու հարստահարութեանցը, սորա իւր հայ սպասաւորն սպաննած ըլլալուն, և Զէյթունի մէջ պահակազօրք դնելու մասին կառավարութեան ունեցած դիտաւորութեանը համար:

«Զէյթունցիք մեծ նեղութիւն ու տառապանք կրեցին այս միջոցին, մեծ մաս մը ձերբակալուեցան, շատեր բանտին մէջ մեռան, Մազհար փաշա, օսմ. կառավարութեան կողմէն քովսէր զրկուելով, իւր պաշտօնին հաւասար արժանիք մը ցոյց չտուաւ: Իւր ընթացքը իրաւացի գանդատներու տեղի տուաւ, բարեբաղդաբար Զէյթունցուց համար: Սուլթանին իրազեկ լինելով ճշդ իրաց վիճակին, ծովային գործոց նախկին պաշտօնեայ Սաիտ փաշա՝ արտաքոյ կարգի քովսէր անուանեց: Այս անձն ալ երկրորդ քովսէր Նուրեան էֆ. հայազգի պաշտօնավարն իրեն օգնական առած, կը հաւաստեն թէ Ապտիւլ-Համիտի դիտաւորութիւններն կատարեց:

«Յանցաւոր Զէյթունցուց ընդհանուր ներողութիւն չնորհուեցաւ, և բանտարկեալներն ալ ազատ թողուեցան: Այժմ այդ երկրին համար հայազգի Գայմադամ մը պիտի անուանեն, և ամեն բան ցոյց կը տայ թէ երկիրը պիտի խաղաղի շնորհիւ սորա թէ յարմար և պարկեշտ մարդ մ'ընտրուեցաւ Սուլթանին կամքը գործադրելու համար:»

ԼԵՒԷՐ

Հնդկաստանի ճամբուն վրայ գտնուող Աֆղան ցեղերը խլրտելով, Կուֆ զօրապետին յառաջխաղացութիւնը կարգի լին: Աֆղանք ապստամբած են և ապստամբութեան գլխաւորն է Ֆարահի կառավարիչը Միր Աֆղալ որ մինչև ցարդ հնազանդութիւն յայտնած չէր:

Անգղիական բանակին Հնդկաստանի հետ ունեցած հաղորդակցութիւնը խղուած է այժմ: Մէկ կողմէն Աֆղանաց ապստամբութիւնը միւս կողմէն Անգղիոյ ազատական կուսակցութեան պարագլուխներուն ընդդէմ կառավարութեան արձակած սուր սլաքները բաւական մտատանջութիւն կը պատճառեն անշուշտ Լորտ Պիքոնսֆիլտի որ իւր յաղթական դարձնելուն վրայ պարծենալու և խրոխտալու միջոցին այս ձախողութենքը եկան հոսան:

Տեսնենք խորհրդարանական ընտրութիւնը և փետրվար 15 ի բացումը ինչեր դուրս պիտի հանեն:

Պ. Կլաութօմընի ատենախօսութիւնը ջերմ համակրութեամբ կրնգունուին և 10-20 հազար հոգի ունկնդրութիւն կընեն և մինչև իսկ 3 զրչի մուտքի փոխարէն 150 զրչ վճարող ելեր է ունկնդրութեան ամօր մ'ունենալու համար:

Այս համակրութիւնը աւելի իրականտայի և Սկոտլոնդ մէջ կը վայելէ Պ. Կլա-

ութօմըն, որուն եթէ գաղափարակից է ժողովուրդը, անշուշտ ազատականաց պիտի տայ իւր քուէն:

— Շուվալօֆ կոմսը Պիզմարք իշխանին հետ բանակցութեան մտեր է երկց կայսերաց դաշնակցութեան հիմունքը պատրաստելու համար:

— Փէթրսպուրկի մէջ քաղաքական յանցանք բանտարկելոց թիւը բազմացեր է. և զինուորական կառավարիչներու իշխանութեան սահմանն ընդարձակուեր է:

— Գապուլի բնակիչները Աֆղան ապստամբաց հետ հաղորդակցութեան մէջ են եղեր:

— Յունաց Ս. Պատրիարքը չորեքշաբթի օր Սպարապետութեան դուռը երթալով Օսման փաշայի հետ տեսնուեցաւ:

— Ատաբաղարի մէջ Բումէլիցի գաղթականներէն Ալի պէյ անուն անձ մը գաղթական Թահիր և Բաշիտ պէյերը հրացանով սպաններ է կառավարութեան ապարանքին մէջ. բայց ինքն ալ բռնուեր է:

— Կէտիկ-Փաշայի բնակիչները խնդրագիր մը տուեր են Պօլսոյ քաղաքապետութեան որ ցերեկային ներկայացումները արգիլէ, յորում Օսմանցի կանայք վանդակաւոր օթեակներու ետին պահուելով կրնան ներկայացմանց հանդիսատես լինել:

— Ապտիւլ Լուծֆի էֆէնտի Նէճիտի, Հայտար պէյ Բէօթահիոյ, Մէհմէմէտ փաշա Մչոյ կառավարիչ անուանեցան:

— Միտիլի կղզւոյն մէջ երկրաշարժ տեղի ունեցեր է ամսոյս 4 ին:

— Այս գիշեր հիւսիսային սաստկաչուն հողմ մը ելաւ փոթորկախառն որ անշուշտ իւր փնասներն ունի. բայց տակաւին յայտնի չեն:

— Վախճանեալ Պիոս Թ. ի արհեստական գործիքները և նիւթերը ի վաճառահանուեր են:

— Ռուսիոյ մէջ Ոչնչականաց դէմ ձեռք առնուած խիստ միջոցները դեսպանաց դիտողութեանց տեղի տալով, այս վերջինները Կորչաքօֆ իշխանին ուշադրութիւնը պիտի հրաւիրեն եղեր:

— Եգիպտոսի նախկին Խըտիվ Իսմայիլ փաշա ժամանակաւ 100 հազար ֆըրանքի յախճապակիէ գեղեցիկ սպաս մը գնած ըլլալով Ճինօրի մարգիդէն, զոր Անգղիոյ Կալէսի իշխանին նուիրեր էր, և սակայն 76000 ֆրանքը դեռ վըճարած չըլլալով, Մարգիդը նախորդ Խըտիվին դէմ դատ բացեր է նարօլի մէջ:

— Մօնիթէօրի Պաղտատի թղթակիցը կը գրէ թէ Արարիոյ բնակիչք տրոց տակ ճնշուած լինելով, Օսմ. իշխանութեան լուծը թօթալիւնու համար առիթի կըսպասեն: Ասոնք լաւ զինեալ են և բազմաթիւ ռազմամթերք ունին: Իրաքի Պարսիկներն ալ առիթի կըսպասեն Պաղտատը դրաւելու համար:

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՆՈՒՔԻ
ԿԱԶՄԱՆԻՒ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

ՆՇԱՆ Կ. ՊԵՐՊԵՆՆԵԱՆ

Կաղանդի առթիւ աղայոց տրուելիք լաւ նուէր մը կրնայ ըլլալ, որուն մէջ կը պարունակին գեղեցիկ և հրահանգիչ պատմութիւններ, խրատներ և զաւեշտական պատկերներ:

Սոյն գրքոյկը 80 էրեսէ բաղկացեալ և 65ի չափ մեծ և փոքր պատկերներով և ծաղկազերծով զարդարուած է, մաքուր տպագրութեամբ, և ընտիր թղթով և խաւարարտով կազմեալ:

Պարզ կազմակերպութիւնն է 5 շրջ. արծաթ իսկ ոսկեզօծին գինն է 8 շրջ. որուն կողքը մաքուր և գունաւոր պատկեր մ'ալ ունի զատ:

Կը գտնուի Կ. Պօլիս Սուրբ Կաթողիկոսական Եկեղեցւոյ խան թիւ 17, Նշան Կ. Պէրպեննանի փորագրատունը, նաև Սուրբ Կաթողիկոսական Եկեղեցւոյ խան թիւ 14 Ջարդարեան գործարանը, կամուրջի գլուխ սուճի Պօլոս աղայի խանութը և ամեն հայ գրաւաճառաց քով:

ԳԱՂՂԱԿԱՆ ԱԿԱԴԵՄԻԱ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՆԻՍՏ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԶԱՌ

ՊԱՐՈՆ ԺԻՒԼ ՍԻՄՈՆԻ

ՏՆՕՐԵՆԻ ԱԿԱԴԵՄԻԱՅԻ

Թարգմանիչ

Ե. Ս. Ասլանեան

Սոյն օգտակար թարգմանութեան գրքոյկը կը ծախուի բոլոր գրաւաճառաց քով:

ՆՈՒՔԻ ԿԱԶՄԱՆԻՒ

ՊԱՏԿԱՆԱԶԱՐԻ

ՅՕՐԻՆԵԱՅ

ՏԻՊՐԱՆ Ս. ՇԱԼՃԵԱՆ

Սոյն գրքոյկը որ գոյնզգոյն և ոսկեզօծ կախարչներով, 24 էրեսէ բաղկացեալ և 6 գեղեցիկ պատկերներով զարդարուած է, աղայոց բաւական լաւ նուէր մը կրնայ ըլլալ, որ նոր տարուոյ առթիւ զիտողութիւնը և երկայն խորհրդածութիւնն մը ունենալէ զատ, կը պարունակէ նաեւ մի քանի բարոյական և զուարճալի պատմութիւնք:

Կեդրոնատեղին է Մէրճան-շուկայի թիւ 33 Սրապեան Պաղտասար աղայի գրատունը, և կը ծախուի ուրիշ գրաւաճառաց քով, ի Գին 2 շրջ. արծաթ գրամ:

ԵՐԱՆ ՀԱՅԿԱԶՆ

ԱՐԱՐԲ

ԲԱԶԱՅՆ ՀԱՐԲԱՅ

ԳՐԵԱՅ

ԵՍԱՅԻ Վ. ՂԵՒՈՆԴԵԱՆ ԱՊԱՀՈՒՆԵԱՅ

Միաբան Ս. Կարապետ ուխտին

Տարօնոյ

Կը ծախուի բոլոր գրաւաճառաց քով:

ՕՐԱՅՈՅՑ 1880

ՏԵՐ ԵՐԵՄԻԱՅԻ

Գին մեծիտ դրամ 1 դրոշ

ՕՐԱՅՈՅՑ 1880

ԳՐԱՍԻՐԱՅ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Գին մեծիտ դրամ 1 դրոշ

ՕՐԱՅՈՅՑ 1880

ՍՈՒՐԲ ԵՐՈՒՍԱՂԻՄԱՅ

Գին մեծիտ դրամ 1 դրոշ

ԸՆԴԱՐՁԱԿ ՕՐԱՅՈՅՑ 1880

ԶԱՐԴԱՐԵԱՆ

Գին մեծիտ դրամ 2 դրոշ

Կը ծախուին ամեն գրաւաճառաց քով և Ջարդարեան վաճառատունը վաւերացեալ Հիւանդանոցի կնքով. ընդարձակ օրացոյցը կը պարունակէ 80 էրեսէ բաղկացեալ յաւելուած մը այլազան և կարեւոր նիւթերու, որք են, Գաղաքավարութիւն, Ջարդարանք, ու Մաքրութիւն, Շէնք շնորհքի վրայ ընդհանրապէս. Այցելութեան վրայ, Նամակագրութեան, Հացկերոյթ տալ, Սկզբունք եպիստեմոսէն քաղուած. Կիրքերու վրայ առողջապահական տեսութեամբ. Բարկութիւն, Վախ, Տխրութիւն կամ վիշտ. Նախանձ, Յուսահատութիւն. Այլ և ալք, Մանրալէպք, Կարծեցեալ մահ, ինչ ինչ պտուղներ երկար ատեն պահելու կերպեր: Զուարճալիք, Երգ պանդուխտ պատանեկի, Միծեռնակ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՔՐԻՍՏԻԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Ն. ՏԵՐ ՂԵՒՈՆԴԵԱՆ

ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵԶՈՒ

Այբեմարան և սկզբնական ընթերցարան Մանուկներու համար

Ա. ՏԱՐԻ

(ԵՐԵՎԱՆԻ ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ)

1879

Մայրենի լեզուի առաջին մասը որ Պօլոս աղայի Երանցաւոր վերածնելով հրատարակուած է այսօր, արդէն Ռուսահայոց դպրոցներու համար մինչեւ եօթերորդ տպագրութեան հասած է: Ընտիր գործ մ'է չորս տարուան ընթացքի բաժնուած որք հետզհետէ պիտի հրատարակուին: Մեծապէս կրնայ օգտակար լինել աղջկայն վարժարանաց:

Կեդրոնատեղին է Արարատեան Ընկերութեան գրասենեակը, Կալթա, Կէօչէ-Օղլու խան թիւ 13, կը գտնուի նաեւ Հայ գրաւաճառաց քով: Գին 3 դահեկան արծաթ:

ԲԱՏԱՏՐՈՒԹԻՒՆ ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵԶՈՒ

ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԻՈՅ

Վերոյիշեալ դասագրքին բացատրական ձեռնարկն է որ կը ծառայէ զխաւորաբար Ուսուցիչներու և ծնողաց գործածութեան:

Գին 7 դահեկան արծաթ

ՄՏԱՄԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

ԸՍՏ ԲԷԼԻՍԻԻ

(Մայրենի և)

ՄԱՍՆ Բ.

Դատողութիւնք և տրամախոհութիւնք Իրաց և էական վրայ օրինակը և նիւթք բերանացի և գրաւոր հրահանգաց 7 էն 10 տարեկան աղայոց համար:

Թ. ԹԵՐԶԵԱՆ

Սոյն գրքոյկին Ա. մասը մեծ ընդունելութիւն գտած ըլլալով, Բ. մասն ալ ի լոյս ընծայեալ է այս անգամ. հեղինակը լաւ ընտրութիւն ըրած է և շատ յարմար է աղջ. վարժարանաց մէջ իւր դասագիրք գործածուելու:

Կը ծախուի բոլոր գրաւաճառաց քով ի Գին հինգ շրջ.:

ՊԱՏԿԱՆԱԶԱՐԻ

ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ

Ի ՊԵՏ ԴՊՐՈՅԱՅ

ՅՕՐԻՆԵ

Ե. Մ. ՍԻՐԱՔԵԱՆ

Ահաւասիկ առաջին դասագիրքէն ընթեր-

ցանութեան, որ աղայոց հասկացողութեան յարմար բարոյալից և զբօսալի նիւթեր պարունակելէ զատ, քսանի չափ յատկապէս փորագրեալ պատկերներով ճոխացեալ է:

Սոյն գրքոյկը 112 էրեսէ բաղկացեալ, մաքուր կերպով տպագրեալ և կազմեալ ըլլալով, կը ծախուի Եէնի-ճամի, Չիլինկիրէր ճատտէսի թիւ 2. Ս. Ղուկասեան գրատունը և սուրիշ գրաւաճառաց քով:

Գին 2 1/2 շրջ. արծաթ:

ՃԱՇԱԿ

ՀԱՅ ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՄԱՂԿԱՔԱՂ ՅԱՇԻԱՐՀԻԿ ԼԵԶՈՒ

Հանդերձ գրական, պատմական, կենսագրական և այլ ժանրութեամբ

Ա. ՊԵՐՊԵՆՆԵԱՆ

Աղջկայն ամենէն նշանաւոր հեղինակաց գործերէն քաղելով պատրաստուած է սոյն Հաւաքածոյքը, որ բաց ի զանազան կարեւոր տեղեկութիւններէ կը պարունակէ նաեւ Հայ բանաստեղծներու կենսագրութիւնք, որոցմէ ու մանք շատերուն անձանթ են:

Այս գիրքը մեծ զիւրութիւն պիտի ընծայէ դասատուաց, միանգամայն Հայ երիտասարդաց և ընտանեաց, համար ընթերցանութեան մէկ հատիկ գիրք մն է:

Կեդրոնատեղին է Մարգարեան գրատունը, կը ծախուի նաեւ ամեն գրաւաճառաց քով. նոյնպէս ջրավաճառ Պօղոս աղայի խանութը և Բերա Պ. Վայսի գրատունը: Գինն է 10 շրջ. արծաթ: Շատ առնողին զեղչ կըլլայ:

Ժողովրդական փիլիսոփայական Բաւարանս, որ այս տեսակ առաջին գործին է մեր աղգին մէջ, Եւրոպական արդի փիլիսոփայութիւնն Հայ ժողովրդեան փոքր ի շատէ ծանօթացնելու նպատակաւ յօրինուած և ի լոյս ընծայուած է իւրեւ նախափորձ: Կը վաճառուի Պօլոս աղայի Հայ գրաւաճառաց քով, ինչպէս և Բերա Պ. Վայսի գրատունն — արծաթ հինգ դահեկան:

Հեղինակին հասցէն է:

Պ. Ա. Ա. ՊԵՐՊԵՆՆԵԱՆ

Դասատու փիլիսոփայութեան և ընդհանուր պատմութեան:

Կոստանդնուպօլիս Ղուկասեան գրատուն Եէնի ճամի, Չիլինկիրէր ճատտէսի, թիւ 2:

Ա. Աղատախոհեան փիլիսոփայական բաւարան ժողովրդական: Տետր առաջին. կը ծախուի բոլոր Հայ գրաւաճառաց քով. Գինն է 1 դահեկան արծաթ:

ՓԱՏԱՐԱՆ

ԳԻՆԵՆԻ ԼԵՔԻՊԵ ՄԵԼԵԱՆ

Իւր գրասենեակը փոխադրած է Պաղչէ-Դարու Բասիմ-Փաշա խան թիւ 13 և 14 սենեակները, զոր կը ծանուցանէ ի փոխութիւն յաճախողաց:

ՏԵՐ-ԻՄԵԱԳԻՐ

Մ. ՅԱՆՆԻՔԵԱՆ

ՏՊԱՐԻՐ. Ս. Ղ. ՊԱՐՏԻՉՊԱՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՓԱՊԱ ԽԱՆ ԹԻՆՅ